

Successieplanning met huwelijkscontract opnieuw mikpunt bij de Vlaamse decreetgever

Nadat het Vlaams Geweest eerder een streep trok door de techniek van de 'sterfhuisclausules', vormen het finaal verrekenbeding en het verblijvingsbeding onder last de nieuwe schietschijf. De Vlaamse regering heeft recent in het Vlaams Parlement een ontwerp van decreet (Parl.St. Vlaams Parlement 2017-18, nr. 1301/001) ingediend dat maatregelen bevat dewelke de -fiscaal gunstige effecten- van die welbepaalde bedingen besloten in een huwelijksovereenkomst willen tegengaan. Hoewel een wederzijdse bescherming tussen echtgenoten vaak de grootste bezorgdheid is bij successieplanning, zien we een trend dat gaandeweg paal en perk gesteld wordt aan een fiscaal interessante planning via huwelijkscontract.

WAAROVER GAAT HET?

VERBLIJVINGSBEDING - KEUZEVEDING ONDER LAST

Huwelijkspartners kunnen elkaar huwelijksvoordelen toekennen, dewelke enerzijds een verrijking inhouden ten gunste van de ene echtgenoot en anderzijds een verarming ten koste van de andere echtgenoot. Het huwelijksvoordeel ontstaat uit de loutere werking, wijze van samenstelling of vereffening van het huwelijksvermogensstelsel tussen de echtgenoten. Een langstlevende echtgenoot die ingevolge het overlijden van de andere partner een dergelijk voordeel bekommt, is hierop in principe geen erfbelasting verschuldigd, daar het niet gaat om een verkrijging uit de nalatenschap maar om een verkrijging op grond van een contract. Een fictiebepaling artikel 2.7.1.0.4 VCF (oud artikel 5 W.Succ.) zorgt er echter voor dat op hetgeen de langstlevende meer verkrijgt dan de helft van het gemeenschappelijk vermogen, erfbelasting verschuldigd is. Voor veel echtgenoten gehuwd met een gemeenschapsstelsel was de toebedeling van het volledige gemeenschapsvermogen in volle eigendom nog steeds de grootste wens. Echter bij een gewoon verblijvingsbeding in volle eigendom, resulteert deze toebedeling in een belasting van de huwgemeenschap voor 150%.

Het werken met een verblijvings- of keuzebeding onder last was in dit verband een courante plannings-techniek. Zij resulteert er namelijk in dat de gemeenschap volledig en in volle eigendom dan wel bepaalde gekozen goederen toebedeeld konden worden aan de langstlevende echtgenoot, maar hieraan wordt een last gekoppeld. De last impliceert dat de langstlevende een 'opleg' verschuldigd is aan de nalatenschap van de eerstoverledene ten belope van de 'netto-overbedeling' (vaak pas opeisbaar bij het overlijden van de langstlevende).

Deze opleg vormt enerzijds een vordering op te nemen als actief in de nalatenschap van de eerststervende echtgenoot, anderzijds vormt zij bij het tweede overlijden een schuld van de langstlevende aan de kinderen op te nemen als passief in de nalatenschap bij diens overlijden.

Voorbeeld - verblijvingsbeding gehele huwgemeenschap (vb. 100):

- Bij het eerste overlijden omvat de nalatenschap een (in de erfbelasting belastbare) vordering op termijn ter grootte van de helft van de netto waarde van het gemeenschappelijk vermogen (vb. $100/2=50$). De nalatenschap wordt verdeeld volgens het wettelijk erfrecht, behoudens ingeval van het bestaan van een testament: een (belastbare) verkrijging in hoofde van de echtgenoot in vruchtgebruik en in hoofde van de kinderen in blote eigendom.
- Bij het overlijden van de langstlevende omvat diens nalatenschap alle op dat moment aanwezige activa van het destijds bestaande huwelijksvermogen en de overbedelingsschuld die (veelal ten laatste op het ogenblik van het tweede overlijden) opeisbaar werd (toegepast: $100-50$).

De techniek vermijdt dat twee keer erfbelasting zou moeten worden betaald (nl. de eerste keer door de langstlevende op het surplus, en de tweede keer over het niet-verteerde surplus dat de kinderen zullen erven bij het overlijden van de langstlevende.

De vraag heerste of de schuld van de langstlevende aan de kinderen aftrekbaar is als passief van de nalatenschap bij diens overlijden.

De Vlaamse Belastingdienst aanvaardde vorig jaar nog de werking van het keuzebeding onder last bij het eerste overlijden. Bij het tweede overlijden mocht echter alleen het nominale bedrag van de vordering (dat werd belast bij het eerste overlijden) in aftrek worden gebracht als passief en dit in de mate dat de kinderen de betaling van hun vordering verkregen bij het tweede overlijden. (Standpunt nr. 16053 dd. 13.06.2016 van de Vlaamse Belastingdienst).

De Decretale regeling zou nu een einde stellen aan deze techniek door de 'schuld' ingevolge het beding uitdrukkelijk uit te sluiten als aftrekbaar passief van de nalatenschap van de langstlevende echtgenoot. De 'schuldvordering' zal anderzijds wel niet aangemerkt worden als een belastbaar actiefbestanddeel.

FINALE VERREKENBEDINGEN

Het finaal verrekenbeding laat echtgenoten toe geldelijk af te rekenen bij de ontbinding van hun huwelijk, zodat op dat moment een 'verrekening' m.b.t. hun eigen vermogens mogelijk is. Zij laat een vermogensrechtelijke solidariteit toe tussen de echtgenoten daar waar dit solidariteitsmechanisme bij echtgenoten getrouwd onder het wettelijk stelsel wettelijk is voorzien. Burgerrechtelijk kwalificeert het verrekenbeding als een huwelijksovereenkomst en een huwelijksvoordeel. Dit beding kan aldus beschouwd worden als verbintenisrechtelijke variant van het verblijvingsbeding in volle eigendom.

Het optioneel en wederkerig finaal verrekenbeding 0/100 waarbij de verrekenmassa volledige ten gunste van de langstlevende wordt afgerekend wordt het meest gebruikt bij successieplanning. Het vermogen van de eerstoverleden echtgenoot bevat een actief van 100 en een verrekenschuld van 100, zodat de nalatenschap 0 bedraagt. Op de nalatenschap is derhalve geen erfbelasting verschuldigd, evenals op de vordering die de langstlevende echtgenoot verkrijgt.

Het wederkerig optioneel verrekenbeding 0/100 was reeds lange tijd een doorn in het oog van de fiscale administratie, omdat de heffing van successiebelasting op de verrekenvordering niet mogelijk was daar geen enkele fiscale wet deze verkrijging belastbaar stelt.

Onenigheid bestond echter over het lot van de verrekenschuld. De vraag bestond namelijk of deze schuld als aftrekbaar passief van de nalatenschap van de eerstoverleden echtgenoot kon worden opgenomen. Hoewel het Hof van Cassatie op 24 maart 2017 nog bevestigde dat de verrekenschuld in de nalatenschap van de overleden echtgenoot fiscaal als passiefpost aftrekbaar is, vaart de Vlaamse regering echter een andere koers op.

Volgens de nieuwe decretale regeling zal de verrekenschuld niet meer als passief aanvaard worden, en aldus uitdrukkelijk uitgesloten uit de op datum van overlijden bestaande schulden van de eerstoverleden echtgenoot. De regeling zal van toepassing zonder onderscheid tussen de verschillende modaliteiten van het verrekenbeding (50/50,0/100 - optioneel - niet optioneel).

Men kan begrijpen dat de Vlaamse decreetgever het verschil in behandeling tussen echtgenoten gehuwd

onder een gemeenschapsstelsel en echtgenoten gehuwd onder een scheidingsstelsel zou willen wegwerken. De vraag is of zij wel degelijk zo verregaand diende op te treden. Zij wil met name de volledige verreken-schuld als passief weren. Zelfs deze die zou ontstaan bij een gelijke verrekening (50/50 of nog alsof-beding), met name net hetzelfde als hetgeen zou gelden voor echtgenoten getrouwd zonder huwelijkscontract. Dit is niet in lijn met het criterium dat wat boven de helft in het 'gemeenschappelijk vermogen' door de langstlevende wordt verkregen, aan erfbelasting onderworpen wordt.

Tevens stellen we vast dat de langstlevende echtgenoot (of de erfgenamen) die een verrekenvordering heeft, veel zwaarder wordt belast dan de langstlevende echtgenoot die begunstigde is van een verblij-vingsbeding. De vraag is of dit onderscheid gerechtvaardigd is, en aldus de grondwettelijkheidstoets doorstaat, daar het gaat om gelijkaardige huwelijksvoordelen met éénzelfde finaliteit, maar een andere juridische onderbouw.

TOEPASSING DECRETALE REGELING IN DE TIJD

Er heerst echter nog onduidelijkheid aangaande de inwerkingtreding van deze nieuwe regeling. Daar de nieuwe regeling als een 'nieuwe antimisbruikbepaling' wordt beschouwd zou men kunnen poneren dat deze nieuwe regeling maar van toepassing zal zijn op rechtshandelingen die gesteld worden te rekenen vanaf de inwerkingtreding van het nieuwe decreet. Doch blijkt uit de Memorie van toelichting een andere zienswijze daar men de nieuwe regeling van toepassing verklaart op nalatenschappen die openvallen vanaf de datum van inwerkingtreding.

Concreet voor de praktijk: Ofwel werkt de nieuwe regeling terug op de bestaande bedingen. In welk geval deze bedingen herbekeken moeten worden, tenzij ze in optionele of facultatieve zin werden geformuleerd. Ofwel werkt de nieuwe regeling niet terug op bestaande bedingen, in welk geval er nog tijd is om tot aan de inwerkingtreding dergelijke bedingen op te nemen in het huwelijkscontract.

Carolien Christiaens
Marisol 'T Kint

